

Synagoga w Liptowskim Mikulaszu, wybudowana w latach 1842 – 1846 jako jednokondygnacyjny budynek klasycystyczny z prostym stropem belkowanym oraz surowym wnętrzem, należy dziś do największych i najciekawszych w całej Słowacji. Swoją formę zawdzięcza przebudowie w roku 1906, ale pierwotna budowla do tej pory stanowi znaczną część aktualnej synagogi – to mury zewnętrzne. Do istniejących fundamentów budapesztański architekt Leopold Baumhorn wstawił nową konstrukcję z nośników i słupów stalowych. Unikatowy system sieci stalowej podtrzymującej cienką, tylko pięciocentymetrową warstwę tynku, umożliwił zamknięcie stosunkowo rozległej przestrzeni trójnawowej i zabudowę galerii dla kobiet. Dzięki tym nowatorskim, w tamtym okresie rzadko tu stosowanym rozwiązaniom sklepienia, synagoga w Mikulaszu zalicza się do grona ważnych zabytków o charakterze technicznym. Jednocześnie stanowi potwierdzenie umiejętności architekta, który dostosował pierwotny obiekt do nowych wymagań z istotną zmianą rozkładu i jednocześnie zachowaniem pierwotnych kształtów bryły. Autor osiągnął harmonię pomiędzy dominującym klasycystycznym stylem fasady i zachowanym charakterem pierwotnego zadarszenia oraz secesyjnym wnętrzem, w tym kopułą z pięknym witrażem. We wnętrzu dominują bogate niebiesko-złote dekoracje stiukowe. Secesyjny charakter tego miejsca dopełniają metalowe żyrandole i witraże z motywami kwiatowymi w oknach.

Synagoga w Liptowskim Mikulaszu

**ZABYTKI
SAKRALNE**
LIPTOVSKÝ
MIKULÁŠ

Hollého ulica 4, Liptovský Mikuláš
Tel.: +421/44/552 25 54, +421/915 317 490

Dostępne do zwiedzania: 1 lipca – 31 sierpnia
codziennie 10.00 – 18.00

wstęp: dorośli 2 €, dzieci: 1 €.

Datki przyczyniają się do odbudowy zabytku.

Poza sezonem letnim możliwość zamówienia wejścia z wyprzedzeniem w Muzeum Janka Kráľa:

Námestie osloboditeľov 31, Liptovský Mikuláš

Tel.: +421/44/552 25 54, +421/915 317 490

www.muzeumjankakraja.sk

codziennie 10.00 – 18.00

*Synagogę można odwiedzić
także w ramach godzinnej wycieczki
na trasie Żydzi w Liptowskim Mikulaszu.
Zamówienia:*

Námestie mieru 1
+421/44/16 186, +421/44/552 24 18
info@mikulas.sk www.mikulas.travel

1. 7. – 14. 9.: Pn-Nd: 9.00-17.00
15. 9. – 30. 6.: Pn-So: 9.00-17.00, Nd: zamknięte

AUDIOPRZEWODNIK

po synagodze w Liptowskim Mikulaszu

Więcej na:
www.mikulas.travel

Wydawca: CENTRUM INFORMACYJNE miasta Liptovský Mikuláš, Miasto Liptovský Mikuláš, Muzeum Janka Kráľa w Liptowskim Mikulaszu, OOCR REGION LIPTOV, 2020. Zdjęcia: © Gabriel Lipták, archiwum ICM LM i Muzeum Janka Kráľa. Design: © Štúdio HARMONY s.r.o. Banská Bystrica, www.studioharmony.sk.

Projekt jest realizowany przy wsparciu finansowym Ministerstwa Transportu i Budownictwa Republiki Słowackiej.

SYNAGOGA W LIPTOWSKIM MIKULASZU

Hollého ulica 4, Liptovský Mikuláš
www.mikulas.travel

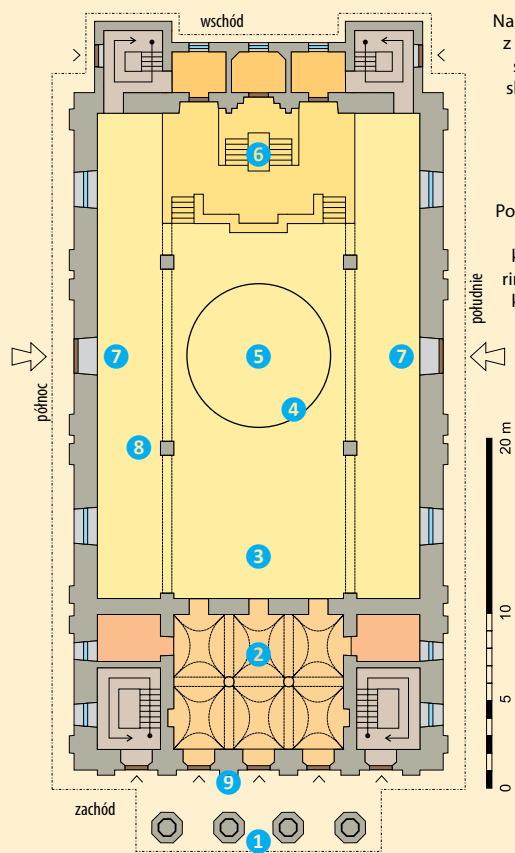

Społeczność żydowska pojawia się na kartach historii już w latach 20. XVIII wieku, kiedy na Liptowie osiedliły się pierwsze rodziny wyznania mojżeszowego pochodzące z Morawskiego Holešova. Właściciel ziemski Samuel Pongráč przyjął ich, oczekując, że pomogą w rozwoju handlu w Mikulaszu i okolicy, więc wynajął im kilka domów bezpośrednio przy rynku. Do miasta przybywały kolejne rodziny, które zaczęły handlować drewnem, skórą, suknom, alkoholem i tytoniem.

W 1730 roku założyli żydowską gminę wyznaniową, a rok później wybudowali pierwszą, jeszcze drewnianą synagogę. W 1752 roku społeczność ta założyła żydowską szkołę elementarną Tory i Talmudu, zaś w 1776 roku – jesziwę kształcącą rabinów. Na początku XIX wieku Liptowski Mikuláš był nazywany „żydowskimi Atenami” lub „miastem pełnym mędrców i uczonych w Piśmie”. Istotny wpływ żydowskich mieszkańców na życie kulturalne i społeczne potwierdza również to, że w 1861 Liptowski Mikuláš miał pierwszego żydowskiego wójta na terenie całego Królestwa Węgier! Rozrastająca się gmina żydowska w 1842 roku podjęła decyzję o budowie nowej synagogi w miejscu, w którym budynek ten, choć o zmienionym wyglądzie, stoi do dziś. W 1846 roku już odbywały się w niej nabożeństwa. W jej pobliżu wyrosła szkoła sześcioletnia z wykładowym językiem niemieckim, do której chodzili też dzieci chrześcijan. Liptowski Mikuláš stał się centrum żydowskim dla całego Liptowa. Gdy pożary miasta w latach 1878 i 1904 uszkodziły synagogę, społeczność zadecydowała o jej znacznej przebudowie.

Historia społeczności żydowskiej w Mikulaszu zakończyła się tragicznie podczas drugiej wojny światowej. Decyzją ówczesnych władz od marca 1942 z miasta stopniowo deportowano do obozów koncentracyjnych 885 żydowskich mieszkańców. Przeżyli tylko nieliczni.

Na górze: Widok z galerii z pierwotnymi ławkami secesyjnymi i licznymi sklepieniami w kaplicy. Kwiecista dekoracja, typowa dla okresu secesji, jest tutaj dość umiarkowana.

Po prawej: W synagodze odbywa się co roku koncert Mosty-Gesharim z udziałem znanych krajowych i zagranicznych artystów.

1 Fasada zawierająca pięć okien i wejść jest zorientowana na zachód. Cztery ogromne kolumny antyczne podpierają wielki wysunięty portyk z tympanonem. Interesująca w tym klasycystycznym wnętrzu jest ilość okien – 30 oraz 9 wejść z trzech stron budynku.

2 Wejście za fasadą jest podzielone na sześć części z dwiema kolumnami podtrzymującymi sklepienie kolebkowe. Pomieszczenia przyległe wykorzystywano do przechowywania ksiąg metrykalnych.

3 Wspaniałe wnętrze to wynik przebudowy z 1906 roku, dzięki której synagoga uzyskała dzisiejszy wygląd, łączący klasycystyczne ściany zewnętrzne z secesyjnym wykończeniem w środku.

4 Nad środkiem optycznym synagogi, w którym krzyżują się łuki sklepienia nawy głównej, na wysokości 17 m architekt otworzył strop i wybudował nad nim kopułę o średnicy 10 m. Jej szczyt wypełnia wielki, kolorowy witraż.

5 Witraż na suficie to dekoracyjne wypełnienie z centralnym motywem słońca na błękitnym niebie, doświetlany żarówkami umieszczonymi pod sufitem. Witraż na suficie oraz witraże okienne były najcenniejszą i jednocześnie najdroższą częścią wyposażenia świątyni. Ufundowały je cztery bogate rodziny żydowskie z Liptowskiego Mikulasa

6 Wejście do serca synagogi „Aron-ha-Kodesz”, gdzie była przechowywana Tora, ma postać imponującej bramy. Podwójny łuk, który ją wieńczy symbolizuje mojzeszowe kamienne tablice z Dekalogiem.

7 Z pierwotnego wyposażenia w środku zachowały się tylko oryginalne secesyjne ławki drewniane na galeriach przeznaczonych dla kobiet. Oprócz nich we wnętrzu znajdowały się też metalowe żyrandole, świeczniki, poręcze na emporach i witraże z motywem kwiatów, które na początku lat 90. XX wieku zostały zdemonstrowane, by ochronić je przed dalszym niszczeniem. Ostatnie dwa z nich można zobaczyć w Muzeum Janka Kráľa.

8 Dekoracje stiukowe na filarach, kolumnach i poręczach galerii oraz centralnie umieszczonego Aron-ha-kodesz mają wyraźne polichromie z przewagą koloru złotego i niebieskiego. Niebieski i złoty dominują także na freskach sklepienia i kopuły. Szczegółowe, stylizowane motywy roślinne tylko delikatnie podkreślają ornamentykę opartą na prawach geometrii i inspirowaną orientem.

9 Relief poświęcony ofiarom holokaustu zamyka najsmutniejszy rozdział w historii tutejszej społeczności żydowskiej. Jego kopia znajduje się w Instytucie Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu w Jerozolimie, kolejne ozdabiają 6 synagog na terenie Słowacji. Autorem reliefu jest miejscowy malarz Michal Kern.